

NIKŠA BUTIJER

S UMJETNIKOM IZNIMNOG OPUSA I ŠIROKOG RASPONA ULOGA RAZGOVARALI SMO PUTEM ZOOMA NEKOLIKO DANA NAKON ZAVRŠETKA DUBROVAČKIH LJETNIH IGARA

Razgovarao
Branimir Pofuk

Nikša Butijer jedan je od najzaposlenijih i najprepoznatljivijih hrvatskih glumaca, podjednako prisutan u kazalištu, na filmu i na televiziji. S umjetnikom iznimno bogatog opusa i širokog raspona uloga razgovarali smo putem Zooma dok je boravio u svojoj rodnoj kući u selu Drvenik, u Konavlima, nekoliko dana nakon završetka Dubrovačkih ljetnih igara kojima je i ove godine dao pečat svog glumačkog umijeća i karaktera.

Predstava "Van sebe" na prošlogodišnjim Dubrovačkim ljetnim igrama bila je pedeseta u kojoj ste glumili. Je li mi nešto u međuvremenu promaknulo ili je otac zaručnice u nedavnoj premijeri Lorcline "Krvave svadbe" bila vaša 51. kazališna uloga?

Nije vam ništa promaknulo jer prošle godine uzeo sam pauzu i od Akademije i od novih uloga u kazalištu jer je bilo puno snimanja.

Kako vam se činilo ovo kazališno ljeto na Igrama i uopće kako vam je Dubrovnik izgledao ovog ljeta?

Teško je danas očekivati reminiscenciju na ono što su Dubrovačke ljetne igre, kao kazališni i glazbeni festival, bile slavni sedamdesetih godina prošlog stoljeća u puno snažnijem i većem obimu. Sada je to ipak festival više hrvatskog karaktera koji preživljava kao i drugi festivali. Svakako da sve to i programski može biti bolje. Ali, ostavimo to postrani. U usporedbi s prošlim vremenima najveći je nedostatak manjak zainteresiranosti za teatar. Stari grad Dubrovnik tada je bio urbana sredina koja je živjela s festivalom i njegovim teatrom. Ne samo na predstavama, nego i na svakoj probi za svaku predstavu bilo je barem tridesetero djece. Sve je to sada mnogo manjeg intenziteta. Traže se alternativna rješenja i što se tiče prostora. Vrlo je teško danas organizirati predstavu, a da to bude smisleno, bez buke, da možemo u miru napraviti svoj posao. Tako odabiremo lokacije poput Lokruma, gdje smo ovog ljeta igrali "Krvavu svadbu" u režiji Franke Perković. Tamo se ipak može u miru raditi. Problem je i skupoća produkcija. Predstave se u Dubrovniku rade najviše dvadesetak dana, pa mi počinjemo raditi na njima već u Zagrebu, u svibnju i lipnju, kad su ljudi još uvijek zauzeti i svojim drugim obavezama i poslovima. Nije lako sve to uskladiti. Bilo je jednostavnije kad se nekad sve to radilo ljeti u samom Dubrovniku, nakon što bi kazališne sezone u svim drugim kazalištima završile. Teško je organizirati smještaj, koji je užasno skup, kao što je i sve ostalo znatno skuplje, a budžet Igara vjerojatno je još uvijek na istoj razini kao što je bio i prije petnaestak godina. U tom smislu mislim da ima još dosta prostora za Grad, županiju i državu da još kvalitetnije prate i podupru Igre. Ali, svakako je najveći problem taj manjak interesa i karakter turizma i grada danas, određen time što zapravo želimo i možemo u današnjoj situaciji.

Htjeli smo državu, no znamo li što smo time htjeli? **Zašto smo se borili, ne znamo, ali trudimo se saznati**

GRGO JELAVIĆ/PIXSELL

Oko svake se uloge zaista potrudim i nekad su mi sporedne čak i draže jer imam osjećaj da tako još više mogu utjecati na kvalitetu konačnog proizvoda, kaže naš sugovornik

Rekli ste jednom da ste optimist i da mislite da će Dubrovnik jednom opet postati grad kulture?

Za to ipak treba jasna politička odluka i nadam se da će se pojaviti netko tko bi stvari doveo u red tako da opet postanemo takva sredina. Međutim nipošto ne želim biti sebičan pa reći da se drugim ljudima, izvan naših umjetničkih krugova, treba onemogućiti da zarade kruh za sebe i za svoje radnike. Neću reći da u Dubrovniku ne treba biti restorana, ali nisam siguran da ih treba biti baš toliko. Istina je da je sve to danas užurbana vrela, da veliki broj ljudi u Dubrovnik dolazi na nekoliko sati pa obidu zidine i najvažnije spomenike i odlaze. Takav je karakter današnjeg turizma, što nekad vjerojatno nije bio slučaj. Prije su predstave igrane cijelo ljeto pa je svatko, tko je bilo kada došao u Dubrovnik, mogao vidjeti barem jednu ili više predstava, ako ne i sve. Danas se igraju "u cugu", četiri pet dana i gotovo. Ljudima, u prvom redu iz Hrvatske, koji su zainteresirani za kazalište, teško je pronaći termin za posjet. Ali treba reći i to da su tribine na svim predstavama uvijek pune. Tako je bilo i na "Krvavoj svadbi" na Lokrumu, a o "Hamletu" na Lovrijencu da i ne govorim.

Kad ste već spomenuli "Hamleta"... ima tome sad već jedanaest-dvanaest godina kako ste upravo za Večernji list izjavili kako biste voljeli igrati i Hamleta...

Eh, to je iz mene "izvukao" vaš kolega Denis Derk koji me pitao: što biste još željeli igrati na Lovrijencu, tamo se obično igra Hamlet... Ja sam rekao: "Pa ne treba baš biti Hamlet, može i Otelu", a on opet: "Znači igrali biste Hamleta" (smijeh). Tako da ja to nikad nisam baš tako rekao, a ostalo je zapisano (smijeh)... Mislim da sam već ispunio normu u "Hamletu" igrajući Polonija. Možda bih u nekoj od sljedećih inscenacija mogao biti Kralj, duh Hamletova oca, ili Prvi glumac, kao što je bio profesor Lonza.

A ja sam baš zamišljao Nikšu Butijera kao Polonija koji sa zavjescu gleda kolegu Franu Maskačevića i smišlja kako da mu preotme naslovnu ulogu (smijeh)...

Hahaha, ništa od toga. Ja sam ionako u vrijeme premijere te predstave već imao četrdeset godina i već je tada za mene kao Hamleta bio "prošao voz".

Ali, zato je ovog ljeta u Puli održana premijera filma "Glava velike ribe" Arseno Oremovića u kojem ste imali baš glavnu ulogu. Je li moguće da vam je to, nakon svih nebrojenih sjajnih rola, baš prva glavna filmska uloga?

Ne vjerujem, osim možda u smislu da su druge nešto sporednije od moje. Ali nikada to nisam gledao tako. Bilo je dosta važnih uloga, kao u "Svećenikovo djetetu" ili "Ne gledaj mi u pijat". Jedino što sam u Arsenovu filmu doista najviše na ekranu pa se ljudima čini da je to baš glavna uloga. Ja to ne vidim kao nešto jako važno.

Meni se čini da ste vi toliko omiljen glumac i da imate iza sebe već toliko sjajnih raznolikih odigranih likova upravo zbog takvog pogleda koji ne dijeli uloge na više ili manje važne... Što se mene tiče, vi dajete snažan pečat svakom filmu i seriji u kojoj se pojavite.

Oko svake se uloge zaista potrudim i nekada su mi sporedne čak i draže jer imam osjećaj da tako još više mogu utjecati na kvalitetu konačnog proizvoda.

Arsen Oremović rekao mi je da ste za ulogu Andrije bili prvi izbor i njemu i vašoj partnerici Lani Barić, da su neovisno jedno o drugom baš vas zamišlili kao Andriju...

Tako sam i ja to doživio. Baš smo neki dan imali projekciju u Dubrovniku i razgovarali o tome. Arsen i Lana otprije su se znali i meni je drago da su me izabrali. Imali smo

lijepu suradnju i mislim da je ispao dosta vrijedan i nimalo naivan film, što je danas vrlo važno s našim sputanim hrvatskim budžetima. Sudeći prema prvim reakcijama gledatelja koje sam doživio u pulskoj Areni i ovdje u Dubrovniku, čini mi se da to što smo napravili ima smisla.

Itakako, pogotovo što je Andrija lik s kojim se jako puno ljudi može poistovjetiti, ljudi također sputanih htijenja i ambicija...

Da, mislim da je u filmu dobro prikazano kako se ambicija malog čovjeka čini važnijom od samog njegova života. Njegov život uopće ne doživljava kao nešto stvarno, nego samo njegovu ambiciju. Ali, ne bih ja uspio bez pomoći kolegice Barić i kolege Nevena Aljinovića Tota. Bili smo baš dobro uigrana i dobro pripremljena ekipa, a redatelj nas je vrlo smireno proveo kroz snimanje. Potpuno sam zadovoljan poslom koji smo obavili.

Što mislite, koliko će još dugo takvi filmovi biti aktualni kao odraz hrvatske stvarnosti?

Ne znam. Evo, cijela je država sad na nogama zbog troje-četvero njih koji su u Ini napravili privatni biznis. Vjerojatno će uvijek biti onih koji će pokušavati i težiti da im tako nešto prođe. Andriji nije prošlo ni na nekom malom gradilištu za parking, a njima je prošlo s prodajnom razlikom cijene plina. Uvijek će ljudi, pogotovo ovdje kod nas, domišljati takve ideje koje nadilaze moj um, ali mogu poslužiti kao dobra inspiracija piscima filmskih scenarija i nama glumcima koji onda moramo ući kožu tih ljudi.

U tom je smislu vrlo simbolična, gotovo kulturna vaša uloga generala u Brešanovu filmu "Koja je ovo država", koji zahtijeva da se država uklane i suspendira dok se ne napravi neka bolja...

Htjeli smo, kao, državu, ali znamo li uopće što smo htjeli? I ja sâm, koji sam tada imao dvanaest godina, dolazim do zaključka da zapravo nismo znali što smo htjeli, da generacija mojih roditelja nije znala što uopće želi ostaviti svojim potomcima. Čini mi se da treba razmišljati tako: što će ostati iza nas, a ne samo o onome što se trenutačno događa. Možda bismo tako imali više motiva da ne radimo samo ono što je sada korisno i profitabilno.

Kako se sve to reflektira u vašem umjetničkom, glumačkom svijetu? Vi ste i dio sistema, kao profesor na Akademiji dramske umjetnosti, ali i slobodan umjetnik na tržištu kao glumac...

Realno imamo neka primanja kao i svi drugi ljudi na našem radnom mjestu, ali nam je dužnost i da radimo svoje glumačke zadatke kao da toga nema. Naravno, to ima puno kompromisa, u prvom redu oko vremena. Ako sam preuzeo klasu studenata, odgovoran sam za njih i ne postoji mogućnost da ih napustim na neko dulje vrijeme da bih otišao raditi nešto drugo za vrijeme semestra, bez obzira na asistente. Za mene to nije opcija. Međutim kad završi semestar, uvijek ima prostora za još neko snimanje, novu predstavu... Radni dan često izgleda tako da je ujutro proba, poslijepodne nastava, a navečer predstava. Rani odlazak i kasni povratak kući.

Istina je da je sve danas užurbana vrela, da veliki broj ljudi u Dubrovnik dolazi na nekoliko sati pa obidu zidine i najvažnije spomenike i odlaze. Takav je karakter današnjeg turizma

Na jesen se vraćate na Akademiju?

Da.

Jesu li vam studenti jako nedostajali?

Pratio sam ja njih iako nisam održavao nastavu. Dolazio sam na Akademiju i gledao velik dio njihovih ispita pokreta, govora i glume.

Kad se sjetite sebe otprije dvadesetak godina, kada ste došli na prijemni ispit na Akademiju, i kada gledate današnje studente, opazite li neke bitne razlike u interesima i shvaćanju svijeta i umjetnosti?

Zapravo se ne mogu sjetiti neke bitne razlike. Uvijek je jednako važan interes i spoznaja o važnosti životnog iskustva koje se stiče na svim poljima, a ne samo odlascima u kazalište. Jako je važno za glumca i glumicu da je osoba širokih vidika. Mogu se ja danas s romantikom sjećati "svojih vremena", ali u principu je to uvijek isto. U svakoj je generaciji dvoje-troje najboljih studenata koji će napraviti iskorak i sebe postaviti na kartu u hrvatskom kazalištu i na filmu, tako će to uvijek biti. Ima generacija koje su koherentnije, bolje povezane, dok neke druge baš i nisu tako uštimate. Mi smo razasuti posvuda, ali je tada možda bilo i više šansi za zapošljavanje u kazališnom sustavu koji je prilično glomazan i kao takav vjerojatno na duge staze neodrživ s velikim brojem glumaca zaposlenih u svakom kazalištu. U svakom slučaju, mlade glumice i glumci danas će teže naći svoj put nego što smo mi nekad, ali oni najbolji u tome će opet uspjeti. Je li bolji put put da si nezaposlen, a da puno radiš, ili da si zaposlen pa ništa ne radiš? Mi mislim da je onaj prvi ipak puno bolji. A opet, svatko za sebe traži sigurnost i ne mogu tu bilo kome ništa zamjeriti.

Shakespeare je puno konkretniji i prisposodljiviji svakom vremenu i državi. Pomaže li vam igranje u Hamletu u prepoznavanju polonija oko nas, kao ljudskih tipova?

Polonija možemo doživjeti na različite načine, i kao političara i kao izrazito brižnog oca pa i čovjeka koji se pogubio putem, slično kao i Andrija u "Glavi velike ribe". Ne znam jesam li i osobno tako pogubljen pa je to utjecalo i na te moje likove, ali Polonija sam doživio višeslojno. On je čovjek koji se brine o kraljevstvu, priljepak je kralju i kraljici i pokušava se snaći u novonastaloj situaciji, a opet ga privlači Hamlet, to čudo od

čovjeka i njegov problem. U svakom slučaju želi dobro svojoj djeci, kao i i svaki drugi otac. To je i tragedija tog lika, kojem Hamlet, kad ga probede misleći da ubija kralja, kaže da ni pretjerana revnost nije dobra. U tom našem "Hamletu" postoji i jedna špijunska afera, sumnja je li Horacije zaista pravi Hamletov prijatelj. Postoji tu obrat koji pojačava političku konotaciju, dublju nego što bi to bilo u nekoj klasičnijoj predstavi, premda je i naša na Lovrijencu zapravo vrlo klasična.

Je li vam publika ikada zviždala?

Nisam baš to doživio, ni gadanje rajčicama, ni zviždanje...

Onda ne možete dati savjet premijeru Plenkoviću kako da se nosi sa zviždanjem koje je doživio na otvaranju Europskog prvenstva u vaterpolu...

Nema se tu tko što ljutiti. Ljudi su očitno pročitali novine i portale i što su drugo mogli nego zviždati.

U kojoj je fazi film "Sirin", posljednji u kojem ste glumili?

To je hrvatska koprodukcija u kojoj sam glumio šefa recepcije u nekom crnogorskom hotelu. Uvijek mi je zanimljivo iskustvo kad se družim s ljudima negdje gdje prije nisam bio, pogotovo s mladima. Nadam se da bi film trebao izaći početkom sljedeće godine. Snimali smo u siječnju i veljači na lokacijama u okolici Ulcinja. Imao sam jako lijepo iskustvo i s redateljem Senadom Šahmanovićem i s kolegicom Danicom Čurčić, s kojom sam već glumio u filmu "Murina". Upoznao sam mnogo novih ljudi, sve u svemu bilo je to jako ugodno iskustvo.

S obzirom na vaš širok raspon uloga, pomaže li vam gluma da bolje razumijete ljude svih profila i zanimanja? Recimo, genijalan mi je jedan trenutak, jedan vaš pogled kojim taksist Andrija kaže sve što misli i osjeća prema mladom putniku koji mu mrviti čips po autu...

Da, to je snimatelj odlično uhvatio, a redatelj i montažer dobro iskoristili... To je bila reakcija lika koji ne može vjerovati da netko nema ni minimum koncentracije i bazične prisutnosti da osjeti da nekoga živcira. Mi kao glumci uvijek moramo biti živi i spremni reagirati tako da to kamera može uhvatiti i da bi bilo iskristalno. Bio je to jedan takav trenutak, i ja ga se dobro sjećam.

Kako vi kao čovjek reagirate kada vas netko ili nešto živcira?

Malo me što može živcirati, a i kada se dogodi, brzo prođe. Prošao sam dobre treninge beskraino čekajući na snimanje na setu. Nema boljeg treninga živaca (smijeh).

Imate li već novi kazališni ili filmski projekt?

Ništa koliko ja znam, osim ako se netko već nije sam sa sobom dogovorio o nekom novom projektu u kojem vidi i mene (smijeh). Imam stare predstave u Zagrebu koje ću igrati u ZKM-u "Knjigu o ljetu", a u Kerempuhu "Raspad sistema", "Umri ženski" i "Put ka sreći". Baš s ovom posljednjom predstavom Bobe Jelčića putujemo početkom rujna u Niš. A kako sam već rekao, vraćam se na Akademiju. Iako, moram priznati da mi sve više godi boravak ovdje kod kuće, na selu, nego u Zagrebu. Ipak još sam tu gdje jesam, vidjet ćemo što budućnost nosi.

Jeste li već prešli preko Pelješkog mosta?

Nisam još. Ali nisam ja od onih kojima srce igra samo zato što je most sagrađen pa više ne moramo prijeći preko teritorija druge države. Ima to i dobrih i ne baš tako dobrih strana. Ne mislim da u današnjem svijetu jedan most može imati baš tako veliko značenje kakvo se pripisuje ovom mostu. Tu smo gdje smo, zašto smo se borili, ne znamo, ali trudimo se da saznamo.

Treba razmišljati što će ostati iza nas, a ne samo o onome što se trenutačno događa